

ОГЛЯДИ ДЖЕРЕЛ ТА ДОКУМЕНТАЛЬНІ НАРИСИ

УДК 930.253:338.1(477.75)“1954/1991”

А. О. АЛЕКСЕЄНКО, М. А. БАЛИШЕВ*

НАУКОВО-ТЕХНІЧНА ДОКУМЕНТАЦІЯ ПРО ГОСПОДАРСЬКЕ СТАНОВИЩЕ КРИМСЬКОЇ ОБЛАСТІ У СКЛАДІ УРСР (1954–1991)

(огляд джерел із фондів Центрального державного
науково-технічного архіву України)

Висвітлено склад та зміст науково-технічної документації з фондів Центрального державного науково-технічного архіву України, котра містить інформацію про народне господарство Кримської області від часу її входження до складу Української РСР. Розкрито інформаційний потенціал науково-технічних документів щодо можливості їх використання в історичних дослідженнях.

Ключові слова: Крим; народне господарство; науково-технічна документація; ЦДНТА України.

Очевидно, що тема вивчення Криму входить у топ-досліджень останніх років. Для того, щоб на високому рівні обґрунтувати свою позицію, вдаються до вивчення першоджерел. Набуває актуальності виявлення та введення у науковий обіг архівних документів з історії півострова. Така настанова висловлена й Державною архівною службою України як один із напрямів діяльності архівів: “Укрдержархів вважає за доцільне передбачити у планах робіт архівних установ на 2016 рік [...] виявлення документів з відбудови народного господарства Кримської області після її виходу зі складу РРФСР та входження до складу Української РСР”¹.

Центральний державний науково-технічний архів України (ЦДНТА України) теж долучився до виконання поставленого завдання. У його фондах сконцентровано науково-технічну документацію (НТД) з історії розвитку науки і техніки, промисловості, архітектури та містобудування України. Цілком природно, що тут відклалися документи, куди ввійшла інформація щодо розвитку народного господарства Криму.

* *Алексєєнко Анна Олександрівна* – начальник відділу використання інформації документів Центрального державного науково-технічного архіву України;

Балишев Марат Артурович – кандидат історичних наук, заступник директора Центрального державного науково-технічного архіву України.

Певні кроки з виявлення та популяризації НТД, що стосується Криму, були зроблені архівістами у попередні роки. Найбільш інформативним з огляду на визначену тематику є довідник-путівник “Производственно-экономический Крым в фондах ЦДНТА Украины (проектная, научная документация)”², підготовлений у 2001 р. Він включає інформацію про 18 фондів (24 комплекси) архіву із загальним охопленням 1179 од. зб. за період їх створення з 1923 р. до 1989 р.

Переважну більшість карт Криму та його районів було введено в обіг при підготовці довідників “Картографічні матеріали у складі звітів про науково-дослідні роботи (за фондами ЦДНТА України)”³ (2008) та “Картографічні матеріали у складі проектної документації фондів ЦДНТА України” (2012)⁴. Загалом виявлено 105 документів (63 та 42 – відповідно у кожному з довідників). Крім того, до фотоальбому “Фотографії житлових, громадських та промислових будівель з фонду Р-99, комплексу 3-31 Науково-дослідного інституту будівельних матеріалів та виробів”⁵, упорядкованого у 2013 р., вміщено 94 фото будівель на території Кримської області.

У 2016 р. працівниками ЦДНТА України було проведено додаткове виявлення документів з урахуванням нових надходжень та складено відповідний тематичний перелік, який містить інформацію з 28 фондів (31 комплексу), враховуючи 3 фонди особового походження, за 1954–1991 рр. (від часу, коли згідно з Указом Президії Верховної Ради СРСР від 19 лютого 1954 р. Кримську область передано зі складу РРФСР до складу УРСР, до проголошення Україною незалежності у 1991 р.).

Проте, аналіз останніх публікацій з історії Криму на предмет використання фондів ЦДНТА України свідчить, що вони є малознаними. Архівна науково-технічна документація, незважаючи на свою інформативність, часто залишається поза увагою дослідників. Зокрема, не включено НТД до тематичного збірника документів і матеріалів “Крим в умовах суспільно-політичних трансформацій (1940–2015)”⁶, який містить понад тисячу сторінок тексту та 2016 р. витримав два перевидання. Факти з науково-технічних документів могли б збагатити ту частину книги, яку автори-упорядники присвятили висвітленню економічного стану і соціокультурної реальності Криму у післявоєнний період, а також соціально-економічних процесів на півострові після входження його до складу Української РСР. З метою актуалізації питання дослідження внеску УРСР у розвиток народного господарства Кримської області від часу її входження до складу Української РСР й написано цю статтю. Завдання авторів – розкрити інформаційний потенціал науково-технічних документів щодо можливості їх використання в історичних дослідженнях та доповнити раніше опубліковані дослідження і збірники документів інформацією із фондів ЦДНТА України.

40 років перебування Криму під юрисдикцією УРСР характеризуються поступальним розвитком промисловості, сільського господар-

ства, рекреаційних зон регіону, проектуванням та будівництвом масштабних інфраструктурних проєктів, від яких залежав його подальший розвиток. Вагомий внесок у зростання його економіки зробили науковці, інженери та архітектори з Дніпропетровська, Запоріжжя, Києва, Одеси, Харкова тощо. Наочним підтвердженням цього є підготовлені ними проєкти та звіти про НДР, що зберігаються у ЦДНТА України. Їх тематика обумовлена питаннями, що безпосередньо пов'язані з географічним розташуванням та кліматичними особливостями Кримського півострова, наявністю корисних копалин та промислових підприємств. У документах часто цю територію розглядали як невід'ємну частину Південного (або Причорноморського, Чорноморського) економічного району. Він складався з чотирьох адміністративних областей (Кримської, Миколаївської, Одеської та Херсонської), котрі мали спільні економічні зв'язки.

Важливим об'єднуючим чинником став Північно-Кримський канал – велика іригаційна споруда, призначена для зрошування і обводнення посушливих земель степової частини Кримської області та причорноморських районів Херсонської області, а також водопостачання міст Керчі, Феодосії та ін. населених пунктів водою з Каховського водосховища на Дніпрі. Його спорудження розпочалося у 1961 р. До “Генеральної схеми комплексного використання та охорони водних ресурсів Української РСР”⁸ (1962–1968 рр.) включено детальну характеристику та розрахунки потреб реконструкції каналу на перспективу до 1980 р. з обрахуванням кількості необхідних капіталовкладень: “Капіталовложения на реконструкцию СКК (ред. – Северо-Крымский канал) к 1980 г. составят 89 млн. руб., из которых стоимость облицовки 63 млн. руб., реконструкция сооружений на канале 14 млн. руб. и стоимость земляных работ 12 млн. руб. Объемы основных работ по реконструкции составят: бетон и железобетон 1,6 млн. м³ и земляные работы 12 млн. м³. Общая стоимость СКК, сооружаемого в настоящее время, и реконструкция его к 1980 г. будет составлять 138 млн. руб. Если эту стоимость канала отнести к намечаемой площади орошения к 1980 г. в размере 576 тыс. га, то удельная стоимость будет составлять 240 руб. на 1 га, что находится в пределах рациональной стоимости источников орошения. Однако, из общей стоимости 138 млн. руб. на промышленное и коммунальное водоснабжение относится только 38 млн. руб. и на орошение остается сумма в 100 млн. руб. с удельной стоимостью одного гектара 175 руб., что также в пределах экономической эффективности. С реконструкцией СКК к 1980 г. коренным образом решаются все водохозяйственные проблемы в Херсонской и Крымской области”⁹.

Різні розділи генеральної схеми містять переліки таких заходів: водогосподарських, з водопостачання і каналізації, з гідроенергетики, з рибного та сільського господарства, з боротьби зі шкідливим впливом

води тощо; а також відомості про санітарний стан водних ресурсів та причини їх забруднення, зокрема, стічними водами міст¹⁰. У “Схемі комплексного використання та охорони водних ресурсів басейну Азовського моря” (1970 р.) більш прищільно описано басейни річок східної частини Криму, водогосподарські баланси р. Салгір; вміщено “Таблицю запасів підземних вод та їх використання крупними споживачами. Кримська область (степовий Крим)”¹¹.

В означений період особливу увагу звертали на вивчення та використання мінеральних ресурсів Сивашів¹², які стали сировиною для крупних підприємств хімічної промисловості, виробництва вогнетривів тощо.

У ЦДНТА України зберігаються проектне завдання та робочий проект Кримського содового заводу (крайні дати документів 1952–1971 рр.)¹³, який переробляв сиваську ропу. Генеральним проектувальником заводу був Державний науково-дослідний та проектний інститут основної хімії “НІОХІМ” (м. Харків). Будівництво базувалося на ґрунтовних дослідженнях. У техніко-економічній частині проектного завдання враховувалися основні показники по Південному економічному району (економіко-географічна характеристика, транспорт та міжрайонні економічні зв’язки, перспективи розвитку хімічної промисловості); проводився аналіз балансу виробництва та споживання соди, забезпеченість сировиною та енергоресурсами; обчислювалися капітальні затрати, потреба у штатах та собівартість продукції¹⁴. До проектних документів додається листування та протоколи нарад щодо погодження проекту, уточнення місця розташування виробничого майданчика, можливостей збуту продукції тощо. Серед документів – копія контракту 1966 р. на поставку технологічного та допоміжного обладнання для Кримського содового заводу (1-а черга будівництва) фірмою “Хеміанлаген-Експорт-Імпорт” (м. Берлін, НДР)¹⁵ на суму 5 млн 522 тис. крб.¹⁶

У процесі експлуатації заводу здійснювалося вдосконалення технологічних процесів. Так, при виконанні науково-дослідної роботи “Розробка технології отримання розсолу для Кримського содового заводу з Сиваської ропи через садочну сіль” НІОХІМ уперше у світовій практиці у 1973 р. розробив оригінальний спосіб отримання розсолу¹⁷.

Інноваційні рішення застосували також працівники Запорізької філії з проектування газоочисних споруд “Діпрогазоочистка” при проектуванні у 1977–1978 рр. дослідно-промислового цеху окису магнію (паленої магнезії) підприємства п/с В-8502 м. Красноперекопськ (Перекопського бромового заводу)¹⁸. Ними вперше в СРСР виконано проект очищення газів, що виділяються при сушці і прогартуванні карбонату магнію, отриманого з мокрої ропи¹⁹. Робочі кресленики з цього проекту нещодавно надійшли на державне зберігання до ЦДНТА України.

Не менш важливе значення у розвитку промисловості Криму відіграв Керченський металургійний завод імені Войкова – одне з найстаріших кримських металургійних підприємств, яке за 1950-ті – 1980-ті роки було реконструйоване і суттєво розширило обсяги виробництва. У фонді Українського державного інституту з проектування металургійних заводів “Укрдіпрометз” Міністерства чорної металургії СРСР (м. Дніпропетровськ) зберігаються кресленики з робочого проекту одного з його цехів²⁰.

З метою розвитку металургійної бази Криму Український науково-дослідний інститут металів (м. Харків) здійснив “Дослідження природи неметалевих включень у сталях, виплавлених на рудах Керченського родовища, люмінесцентним, петрографічним та мікрохімічним способами”²¹, а Інститут чорної металургії Академії Наук УРСР (м. Дніпропетровськ) присвятив низку робіт вивченню руд Керченського родовища та підготовленню їх до доменної плавки²².

Не можна оминати увагою й харчову промисловість Кримської області. У ЦДНТА України укомплектовано “Колекцію документів із проектування, будівництва та реконструкції підприємств харчової промисловості” (комплекс 1-14), куди включено проектну та організаційно-розпорядчу документацію до 153 промислових об’єктів, зокрема матеріали з проектування кондитерської фабрики у м. Сімферополь та ефіроолійного заводу у м. Бахчисарай²³. Хронологічно документи по цих об’єктах охоплюють період 1961–1966 рр. В окремі комплекси виділено проекти птахофабрики на 3 млн бройлерів на рік у радгоспі “Червоний” Сімферопольського р-ну Кримської обл.²⁴ (розробник – Український державний головний проектний і науково-дослідний інститут проектування сільського та сільськогосподарського будівництва “УкрНДДіпросільгосп”, м. Київ); виробничо-експериментального заводу із розведення морських риб у Кримській області (поблизу сел. Чорноморське)²⁵ та Красноперекопського високо механізованого товарного рибного господарства в Кримській області²⁶ (розробник – Український державний проектний інститут рибного господарства “Укргідрорибпроект” Держплану УРСР, м. Київ). У “Схемі розвитку рибоконсервних заводів на території УРСР” (1958–1959 рр.)²⁷ подано відомості по Ялтинському рибокомбінату (консервному цеху) та Керченському рибоконсервному заводу, які проілюстровано креслениками проектів ліній для виробництва консервів “Сардина в маслі”; у додатках – копія завдання на перегляд проектного завдання рибного порту у м. Керчі²⁸.

У звіті “Виробництво вуглекислоти та перспективи його розвитку у Чорноморському економічному районі на 1966–1970 рр.” (1964 р.)²⁹, що зберігається в архівному фонді Українського науково-дослідного інституту харчової промисловості (м. Харків), узагальнено показники роботи діючих вуглекислотних підприємств району, а також тих, які

передбачено ввести в експлуатацію в 1964–1965 рр.; подано детальну характеристику виробництва на Сімферопольському холодокомбінаті.

У звіті про НДР Інституту титану (м. Запоріжжя) на тему: “Розробити і освоїти у різних галузях промисловості технологію виготовлення виробів з титану та його сплавів, провести дослідно-промислові випробування з метою його впровадження” є згадка про співпрацю із Всесоюзним науковим інститутом виноградарства та виноробства “Магарач” щодо використання сплавів титану у виноробних середовищах та розрахунок економічної ефективності застосування фільтр пластин для фільтрації вина (умовно-річний ефект від їх впровадження у Кримрадгосптресті обрховано у 1,7 млн крб.)³⁰

Ще однією галуззю, що отримала розвиток на теренах Криму, є промисловість будівельних матеріалів. У ЦДНТА України вона представлена проектним завданням на будівництво Кримського (Бахчисарайського) заводу місцевих в’язучих матеріалів³¹, розробленим у 1958 р. працівниками Державного Всесоюзного інституту з проектування і науково-дослідних робіт “Південдіпроцемент” (м. Харків), та звітами про науково-дослідні роботи цього ж інституту, переважна більшість яких стосується налагодження технології виробництва на Бахчисарайському цементному заводі та аналізу сировини з Бахчисарайського родовища мегрелів³².

Інформаційно насиченими є документи Кримської філії Науково-дослідного інституту будівельних матеріалів та виробів Академії будівництва та архітектури УРСР (м. Сімферополь). Зокрема, науково-технічний звіт із теми: “Розширення виробництва і сфери застосування природних будівельних матеріалів з каменю-ракушняку. Розділ “В”: Застосування пильних вапняків Кримських кар’єрів з підвищеною водостійкістю при будівництві житлових, громадських і промислових будівель” (1960 р.)³³ включає огляд великої кількості старих будинків, архітектурних пам’яток, підземних та ін. споруд, побудованих у різні роки з вапняків з обов’язковим визначенням дати їх зведення. Він широко ілюстрований фотографіями будівель.

Зростання виробничих потужностей потребувало збільшення витрат енергії. У ЦДНТА України зберігаються “Матеріали щодо переведення на підвищену напругу деяких ліній електропередачі 35–220 кВ у Південній енергосистемі” (1958 р.)³⁴ з характеристикою варіантів необхідних робіт та капітальних витрат на їх виконання для переведення лінії 35 кВ Ялта – Гурзуф – Алушта на напругу 110 кВ та переведення лінії 35 кВ Саки – Євпаторія на напругу 110 кВ, а також технічний проект і робочі кресленики реконструкції та розширення електромереж м. Севастополь (1973–1974 рр.)³⁵. У розрахунково-пояснювальній записці щодо останнього наявні “Таблиці відомостей про розміщення населення та житлового фонду за житловими районами на 1974–1980 рр.”³⁶,

переліки усіх установ та підприємств – споживачів електроенергії з розрахунками електричних навантажень³⁷, а також коротка характеристика міста та його електричних мереж, зокрема: “Севастополь относится к городам, в которых строительство новых предприятий запрещено. Развитие промышленности города будет осуществляться в основном за счет освоения проектных мощностей действующих предприятий, их реконструкции. В соответствии с намеченными объемами производства в городе будут интенсивно развиваться системы водоснабжения, канализации, теплоснабжения, электрифицированного транспорта, коммунально-бытового обслуживания населения. В 1976–78 гг. предполагается осуществить строительство первых канатных дорог Исторический бульвар – Воронцова гора, пл. Шмидта – кинотеатр “Моряк”, ул. Рабочая – ул. адм. Макарова”³⁸.

Факти щодо окремих об’єктів транспортної інфраструктури Криму знаходяться у проектній документації, розробленій Дніпропетровським державним проектно-вишукувальним інститутом “Дніпродіпротранс”: проектному завданні та технічному проекті перевлаштування Камишловського віадуку на 981 км лінії Павлоград – Севастополь Сталінської залізниці (1951–1955 рр.)³⁹ та проектному завданні залізничної гілки Інкерман II – Комишева бухта, м. Севастополь (1965–1968 рр.)⁴⁰. Окрім опису стану об’єктів, у пояснювальних записках подано історію їх функціонування від часу створення. Крім того, в архіві зберігаються документи з проекту Керченської поромної переправи (1950–1955 рр.)⁴¹, відкритої для руху 22 вересня 1954 р.

Міркування щодо покращення транспортного обслуговування окремих населених пунктів зустрічаються серед документів Науково-дослідного та проектного інституту містобудування “КиївНДПмістобудування” (м. Київ), який займався науково-технічними і науково-прикладними дослідженнями з питань містобудування, що забезпечували розвиток і реконструкцію міст та регіонів України, будівництво та реконструкцію об’єктів житлового і громадського призначення у комплексі з розв’язанням економічних і екологічних проблем забудови міст; розробленням питань їх інженерного забезпечення, благоустрою та транспортного обслуговування. Для прикладу можна навести “Дослідження та наукове обґрунтування розвитку транспорту м. Євпаторія” (1975 р.), в якому подано інформацію про можливості розвитку всіх видів транспорту міста на перспективний термін 25 років із виділенням першочергових заходів на 1980 р.; проведено розрахунок капітальних витрат на дорожньо-транспортне будівництво з виділенням капіталовкладень на першу чергу будівництва. Цікаво, що для зовнішнього транспорту передбачалося спорудження об’єднаного залізничного і автобусного вокзалів, комплексу автовокзалу на 14 постів посадки та висадки пасажирів, залізничної пасажирської і вантажної станцій та

укладка шляхів, аеропорту III класу на загальну суму 24608 тис. крб.⁴² Такі заходи були пов'язані з функціональним призначенням Євпаторії як дитячого курорту.

Працівники “КиївНДПмістобудування” здійснювали науковий підхід до розв'язання проблеми “Планування і забудова курортів і зон відпочинку”, в рамках якої надавали “Методичні вказівки щодо районного планування курортних районів, великих зон відпочинку і туризму в СРСР”⁴³, “Пропозиції щодо удосконалення архітектурно-планувальної організації курортів Чорноморського узбережжя Криму. Рекомендації щодо удосконалення архітектурно-планувальної організації курортних комплексів Південного узбережжя Криму, що знову формуються”⁴⁴, “Пропозиції щодо планувальної організації комплексів відпочинку міжнародного класу в умовах УРСР” (зокрема, з організації комплексу відпочинку для іноземних туристів “Голуба Затока” у 25 км від Ялти, поблизу Сімеїза)⁴⁵, “Пропозиції щодо удосконалення функціонально-планувальної та архітектурно-просторової організації забудови курортів Чорноморського узбережжя Криму від м. Севастополя до м. Євпаторії”⁴⁶ тощо.

Щодо облаштування окремих місць відпочинку, у ЦДНТА України зберігається проектна документація комплексу піонерських таборів санаторного типу (1963–1965 рр.)⁴⁷ та пансіонату на 450 місць для батьків із дітьми⁴⁸ (1976–1979 рр.) у м. Євпаторія; будинку відпочинку для робітників Придніпровської ДРЕС (1958 р.)⁴⁹ та ліфтопідйомника санаторію “Сосновий гай” у сел. Місхор (1969–1970 рр.)⁵⁰; санаторного комплексу “Кипарис” Міністерства сільського господарства СРСР у м. Алушта (1984–1986 рр.)⁵¹.

Матеріали з цієї тематики відклалися також у фондах особового походження київських архітекторів В. Г. Маєвської, яка займалася відновленням старовинних паркових ландшафтів⁵², та Т. Ф. Панченко, дисертаційне дослідження якої розкриває принципи планувальної організації бальнеологічних курортів УРСР⁵³.

Не менш цікавими є аналізи розселення і пропозиції щодо розвитку малих і середніх та обмеженню зростання великих міст, зроблені “КиївНДПмістобудування”. Тут наводиться інформація про міста Кримської області, подано статистичні відомості про територіальні ресурси та житловий фонд⁵⁴. У цьому контексті варто також назвати наукові звіти сектора планування та забудови міст, житлових районів з теми: “Планування, забудова і реконструкція міст, що склалися. Особливості планувальної структури селітебних територій міст півдня УРСР та принципи формування їх житлових районів і мікрорайонів” (1968 р.)⁵⁵ та відділу планування і забудови житлових районів з теми: “Коригування норм планування міст і селищ міського типу у гірських умовах Криму та західних областей УРСР” (1971 р.)⁵⁶, а також науково-тех-

нічний звіт із теми: “Розробити генеральну схему розселення на території СРСР на період до 1980 року та прогноз системи розселення на період до 1990–2000 рр. Розділ: Сільське розселення Української РСР” (1975 р.)⁵⁷. До останнього додаються таблиці “Зміни чисельності сільського населення, людності та щільності сільських поселень у розрізі адміністративних районів (за період 1959–1970 рр.)”, “Перелік адміністративних районів з показниками їх площі, населення, кількості сілрад та сіл” тощо.

У фонді особового походження члена-кореспондента Академії мистецтв СРСР О. І. Заварова зберігається звіт про діяльність Творчої архітектурної майстерні Академії мистецтв (ТАМАМ), який вміщує коротку характеристику проекту індивідуальних житлових будинків садибного типу для сімей кримських татар (11 варіантів будинків, спроектованих на замовлення Комітету депортованих народів Криму у 1991–1992 рр.; головний архітектор проекту – І. Г. Шемседінов), завдання на проектування, протоколи-узгодження, акти приймання-передавання науково-технічної продукції, кошториси⁵⁸.

Наведені у статті приклади документів із фондів ЦДНТА України дають підстави стверджувати про значну різноманітність інформаційного масиву науково-технічної документації. Комплексний аналіз показує, що вміщена у ній інформація про стан тієї чи іншої галузі, або щодо якогось об’єкту є детальною і правдиво віддзеркалює реальність. На відміну від звітних інформаційних повідомлень, котрі подавалися керівним органам і часто “прикрашали” факти, у пояснювальних записках до проектів описувалися наявні недоліки з метою їх подальшого усунення. Проектні міркування переважно базуються на конкретних розрахунках. Якщо навіть ідеї не були втілені у життя, вони демонструють розвиток науково-технічної думки у певний період і часто, за умови їх затвердження, були покладені в основу управлінських рішень та розпоряджень.

Підсумовуючи, впевнено констатуємо можливість і необхідність залучення науково-технічної документації до джерельної бази досліджень з історії науки, промисловості та архітектури Кримської області.

¹ Лист Державної архівної служби України від 01. 10. 2015 р. № 02.1/3257/поточне діловодство ЦДНТА України.

² Производственно-экономический Крым в фондах ЦГНТА Украины: справочник-путеводитель (проектная, научная документация)/ЦГНТА Украины. Харьков, 2001. 42 с.

³ Картографічні матеріали у складі звітів про науково-дослідні роботи (за фондами ЦДНТА України): довідник/уклад. М. А. Балишев, О. Є. Дождьева. Харків, 2008. 259 с.

⁴ Картографічні матеріали у складі проектної документації ЦДНТА України: довідник/уклад. А. О. Алексеєнко, М. А. Балишев, О. Є. Дождєва, Є. В. Семенов. Київ, 2012. С. 307–317.

⁵ Фотографії житлових, громадських та промислових будівель з фонду Р-99, комплексу 3-31 Науково-дослідного інституту будівельних матеріалів та виробів: фотоальбом/упоряд. А. О. Алексеєнко. Харків, 2013.

⁶ Крим в умовах суспільно-політичних трансформацій (1940–2015): зб. документів і матеріалів/упоряд.: О. Г. Бажан та ін. Київ, 2016. 1092 с.

⁷ Там само. С. 6.

⁸ ЦДНТА України (Центральний державний науково-технічний архів України). Ф. Р-3. К. 1-310. Оп. 12. Од. зб. 1–134.

⁹ Там само. Од. зб. 3. Арк. 108.

¹⁰ Там само. К. 1-316. Оп. 12. Од. зб. 1, 11.

¹¹ Там само. Оп. 27. Од. зб. 16. Арк. 8.

¹² Там само. К. 1-310. Оп. 12. Од. зб. 3. Арк. 111.

¹³ Там само. Ф. Р-57. К. 1-88. Оп. 3. Од. зб. 1–555.

¹⁴ Там само. Од. зб. 12.

¹⁵ Там само. Од. зб. 10.

¹⁶ Там само. Арк. 3.

¹⁷ Там само. Ф. Р-57. К. 3-11, Оп. 2. Од. зб. 175.

¹⁸ Там само. Ф. Р-246. К. 1-529. Оп. 1. Од. зб. 1–50.

¹⁹ Там само. Опис № 1 фонду Р-246, комплексу 1-529 за 1977–1978 роки. Харків, 2014. С. 5.

²⁰ Там само. Ф. Р-35. К. 1-252. Оп. 7. Од. зб. 1.

²¹ Там само. Ф. Р-13. К. 3-5. Оп. 4. Од. зб. 1055.

²² Там само. Ф. Р-127. К. 3-41. Оп. 1. Од. зб. 27, 30, 33, 36, 37.

²³ Там само. Ф. Р-10. К. 1-14. Оп. 2. Од. зб. 100.

²⁴ Там само. Ф. Р-103. К. 1-119. Оп. 1. Од. зб. 80–151.

²⁵ Там само. Ф. Р-149. К. 1-247. Оп. 2. Од. зб. 1–11.

²⁶ Там само. К. 1-248. Оп. 2. Од. зб. 1–7.

²⁷ Там само. К. 1-208. Оп. 1. Од. зб. 1–4.

²⁸ Там само. Од. зб. 3. Арк. 92–94.

²⁹ Там само. Ф. Р-14. К. 3-8. Оп. 1. Од. зб. 164.

³⁰ Там само. Ф. Р-62. К. 3-14. Оп. 1. Од. зб. 41. Арк. 161–163.

³¹ Там само. Ф. Р-11. К. 1-235. Оп. 2. Од. зб. 22–26.

³² Там само. К. 3-2. Оп. 1. Од. зб. 117, 504.

³³ Там само. Ф. Р-99. К. 3-31. Оп. 1, т. 1. Од. зб. 105.

³⁴ Там само. Ф. Р-52. К. 1-52. Оп. 1. Од. зб. 1.

³⁵ Там само. Ф. Р-125. К. 1-273. Оп. 3. Од. зб. 1–5.

³⁶ Там само. Од. зб. 1. Арк. 18–20.

³⁷ Там само. Од. зб. 2.

³⁸ Там само. Ф. Р-125. К. 1-273. Оп. 3. Од. зб. 1. Арк. 17.

³⁹ Там само. Ф. Р-86. К. 1-114. Оп. 1. Од. зб. 1–48.

⁴⁰ Там само. К. 1-113. Оп. 1. Од. зб. 1–42.

⁴¹ Там само. Ф. Р-46. К. 1-129. Оп. 2. Од. зб. 1–7.

⁴² Там само. Ф. Р-100. К. 3-32. Оп. 1. Од. зб. 126. Арк. 196.

⁴³ Там само. Од. зб. 3.

⁴⁴ Там само. Оп. 1, т. 2. Од. зб. 167.

⁴⁵ Там само. Оп. 1. Од. зб. 18.

⁴⁶ Там само. Оп. 1, т. 2. Од. зб. 169.

- ⁴⁷ Там само. Ф. Р-140. К. 1-201. Оп. 1. Од. зб. 1–94.
⁴⁸ Там само. Ф. Р-243. К. 1-519. Оп. 1. Од. зб. 1–166.
⁴⁹ Там само. Ф. Р-31. К. 1-515. Оп. 1. Од. зб. 1–9.
⁵⁰ Там само. Ф. Р-143. К. 1-282. Оп. 2. Од. зб. 1–2.
⁵¹ Там само. Ф. Р-37. К. 1-506. Оп. 1. Од. зб. 1–16.
⁵² Там само. Ф. Р-223. Оп. 1. Од. зб. 9, 22; Оп. 2. Од. зб. 66.
⁵³ Там само. Ф. Р-228. Оп. 1. Од. зб. 1.
⁵⁴ Там само. Ф. Р-100. К. 3-32. Оп. 1, т. 2. Од. зб. 170, 171, 187.
⁵⁵ Там само. Од. зб. 242.
⁵⁶ Там само. Од. зб. 259, 260.
⁵⁷ Там само. Оп. 1. Од. зб. 43
⁵⁸ Там само. Ф. Р-202. Оп. 1. Од. зб. 93. Арк. 81, 113–124, 132–134.

The scientific and technical documents of the collections of the Central State Scientific and Technical Archives of Ukraine (CSSTA of Ukraine), which contains information about the economy of Crimean Region since its entry into the Ukrainian SSR, are described in the article. It reveals information potential of scientific and technical documents concerning their possible use in historical research.

Key words: Crimea; economics; scientific and technical documentation; the Central State Scientific and Technical Archives of Ukraine.